Búskaparfrágreiðing

Heystið 2011

BÚSKAPARRÁÐIÐ

Fiskivinnan

týðandi lykil at tryggja varandi búskaparvøkstur

Lønsemi í fiskivinnuna og meira til samfelagið

- Tað ber til at fáa lønsemi í fiskivinnuna
- Samfelagið kann fáa munandi meira burtur úr tilfeinginum
- Hetta krevur broytingar

Skal fiskivinnan gerast burðardyggari eru lyklaorðini:

- Stovnsrøkt og
- Marknaðargerð

Politiskt ásett: Burðardyggur fiskiskapur í 2015, men:

- Enn er ongin umsitingarætlan gjørd, og
- Á hvørjum ári ásetir Løgtingið samlaða fiskidagatalið

Konjunkturstøðan

- Støðugt útlit til búskaparvøkstur í 2011 og 2012
  - Vøksturin kemur frá:
    - Botnfiskavinnur væntast at geva ískoyti til vøkstur
    - vøkstur frá útflutningi av alifiski hóast prísir kunnu lækka í 2012
    - Makrelvinnan gevur stórt ískoyti til vøkstur
    - Innlendskur eftirspurningur geva helst nakað av ískoyti til vøksturin í 2011, og helst nakað meira í 2012
  - Hinvegin
    - Fíggjarpolitikkur hjá tí almenna tálmar vøkstrinum
  - Tó trupult at meta um tí:
    - ikki er heilt greitt, um fiskavirking á landi megnar at økja framleiðsluna í 2011
  - Fíggjargeirin hevur fótað sær, men hevur avbjóðingar
    - Eingin kredittklemma enn
    - Útlánskapasiteturin avmarkaður, tá eftirspurningur veksur
    - Størri varsemi á fíggjarøkinum virkar tálmandi á vøksturin
  - Føroyski búskapurin er ikki illa fyri

Seinastu indikatorarnir

Lønarútgjaldingar

Árlig %-broyting í lønarútgjaldingum, 12 mðr summur, jan-05 til jul-11 MYND 3.1

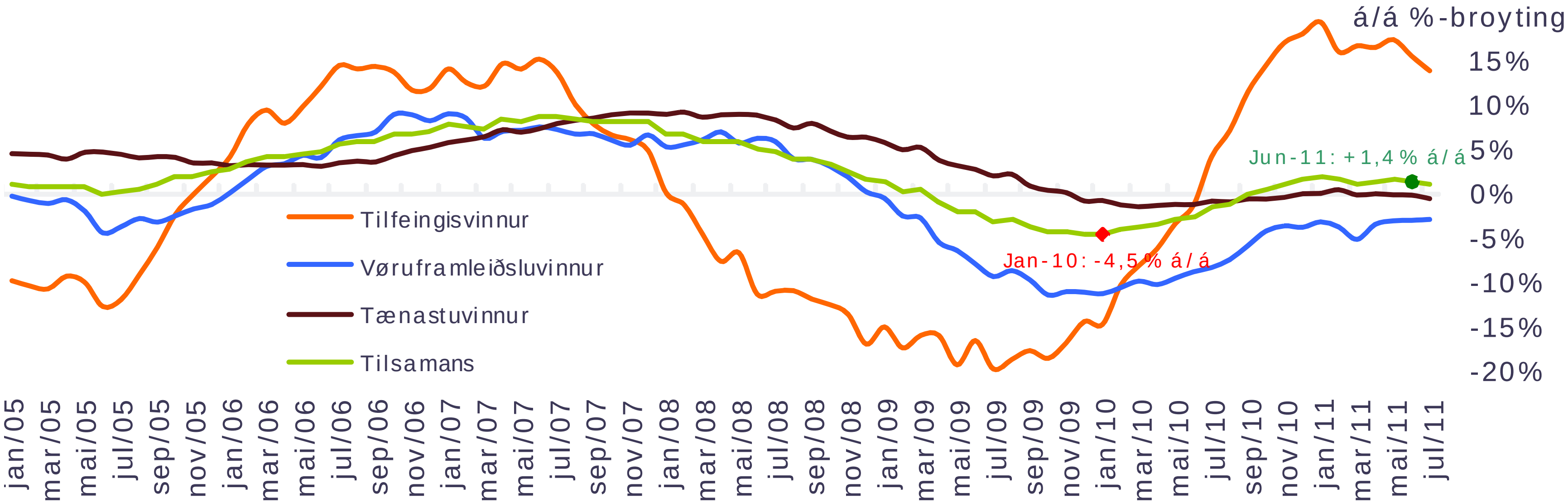

Kelda: Hagstova Føroya.

Seinastu indikatorarnir

Arbeiðsloysi

Arbeiðsloysið í % av arbeiðsfjøld, 1. kvt. 1998 til 2. kvt. 2011 MYND 3.2

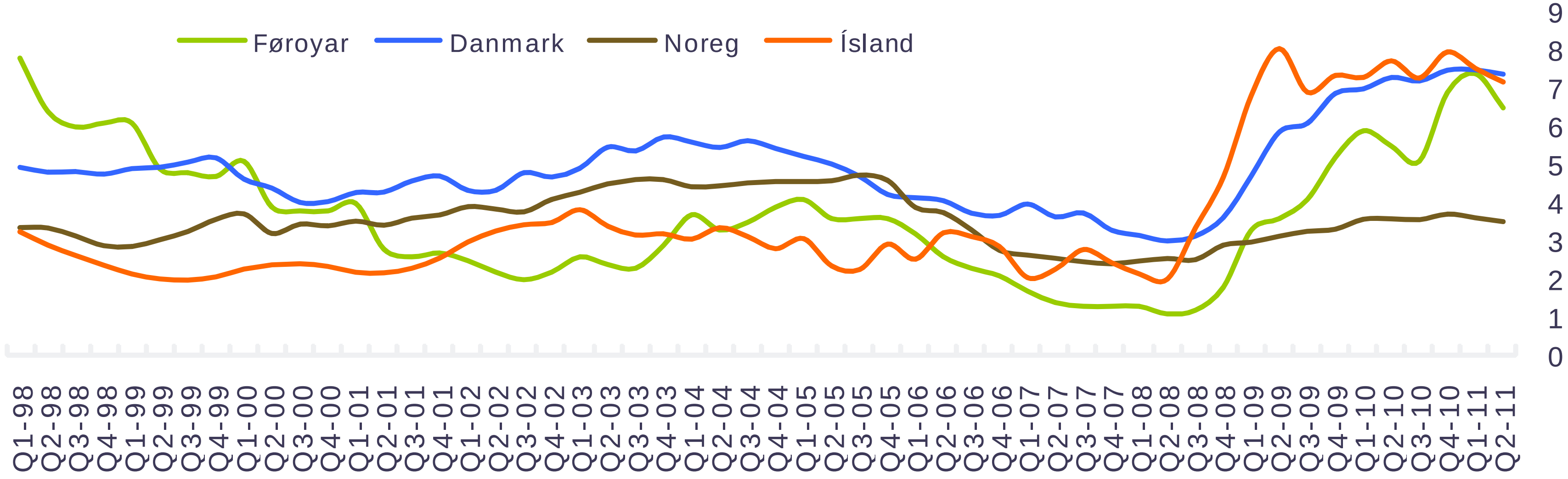

Kelda: Hagstova Føroya og OECD.

Seinastu indikatorarnir
Privata nýtslan

Gongd í lønum og MVG, jan-98 til jul-11 MYND 3.6

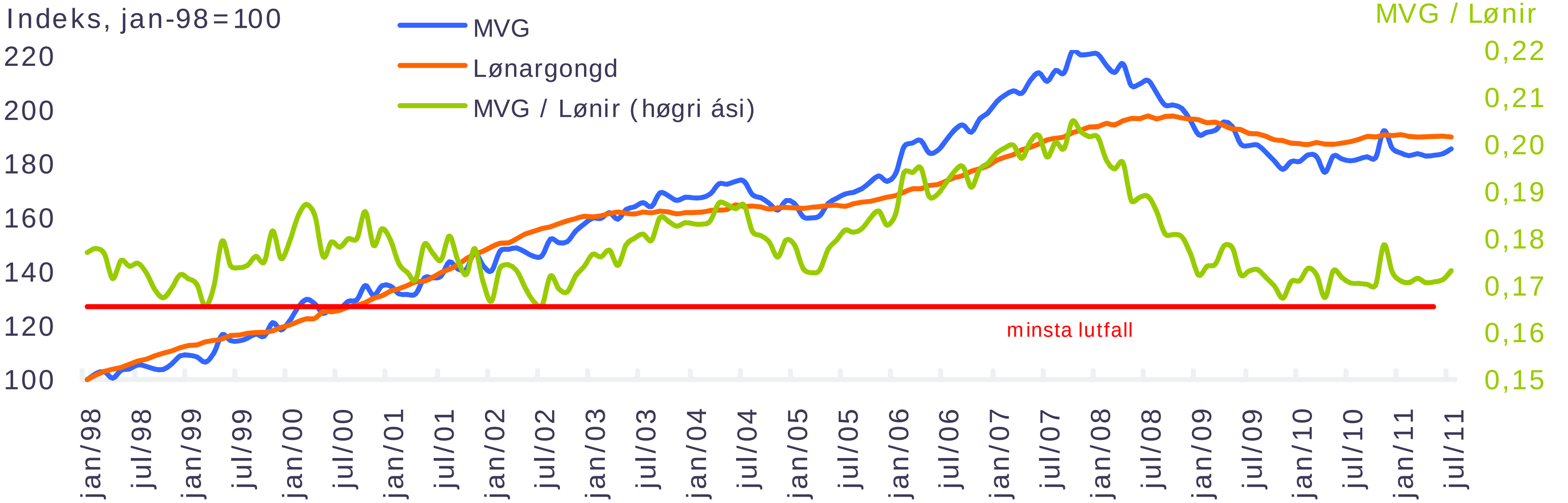

Kelda: Hagstova Føroya og TAKS.

Fiskivinnan

Niðurstøður frá mars frágreiðingini

Veiðitrýstið óforsvarliga høgt

- Veiðitrýstið fyri tosk á Landgrunninum hevur síðstu 15 árini verið nógv hægri enn tað veiðitrýst, sum hevði givið mest búskaparliga og lívfrøðiliga
- Talið av fiskidøgum í fiskidagaskipanini var frá byrjan av hægri enn tilráðingin.
- Havstovan mælir til at lækka fiskidagatalið 50%

Heimliga fiskivinnan vánaligan rakstur í fleiri ár

- Heimliga fiskivinnan og fiskavirkisvinnan sera trupult at fáa lønsemi

Fiskivinnan týðandi partur

Inntøkur á gjaldsjavnanum, mió. kr.								TALVA 2.1
Høvuðsbólkar	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Vørur og tænastur	4.719	4.398	4.224	4.410	4.905	5.224	5.628	5.220
-Vørur	4.261	3.938	3.707	3.618	3.869	4.057	4.346	4.098
--Harav útflutningur av fiski og fiskavørum	3.219	2.800	2.714	2.868	3.169	3.229	2.599	2.277
-Tænastur	458	460	517	792	1036	1167	1283	1122
Inntøkuflytingar	723	727	626	934	1036	1009	937	623
Rakstrarflytingar	912	871	908	913	977	1275	879	932
Inntøkur úr útlondum tilsamans	6.354	5.996	5.758	6.257	6.918	7.508	7.444	6.775

Kelda: Hagstova Føroya.

Raksturin hjá heimaflotanum

Ársúrslit og úrslit áðrenn óvanligt fyri feskfiskaveiði MYND 2.5

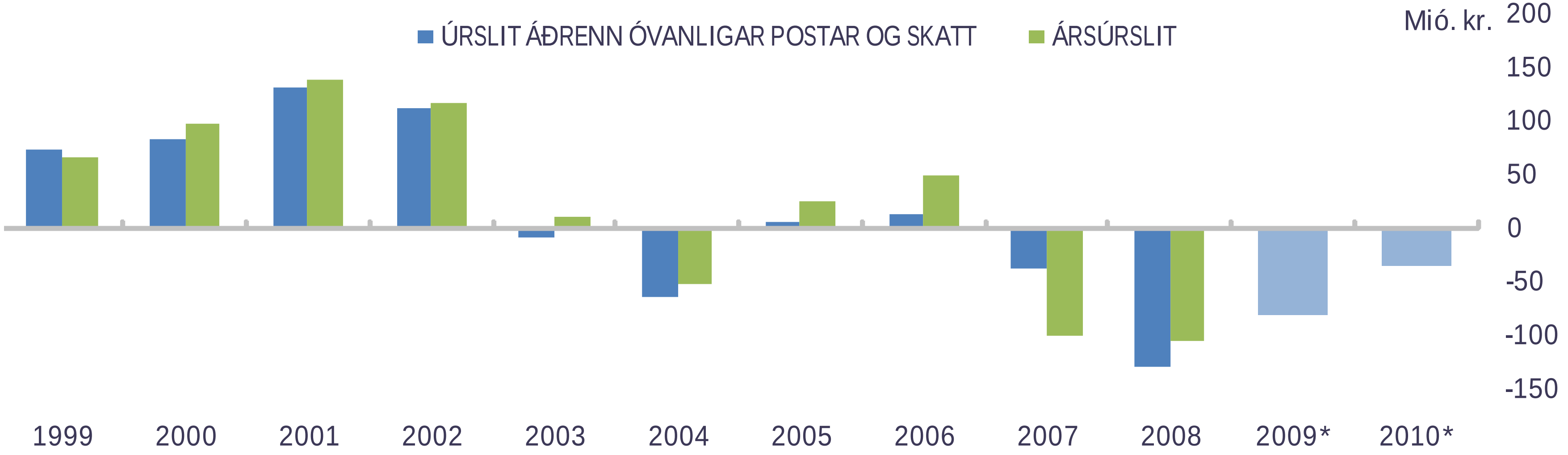

* Tølini fyri 2009 og 2010 eru leysligar metingar um gongdina og skulu tí verða lisin við fyrivarni.

Kelda: Hagstova Føroya.

Feskfiskaveiðan í føroysum sjógvi

Feskfiskiveiði í føroyskum sjógvi, býtt á fiskasløg, 1993-2010 **MYND 2.1**

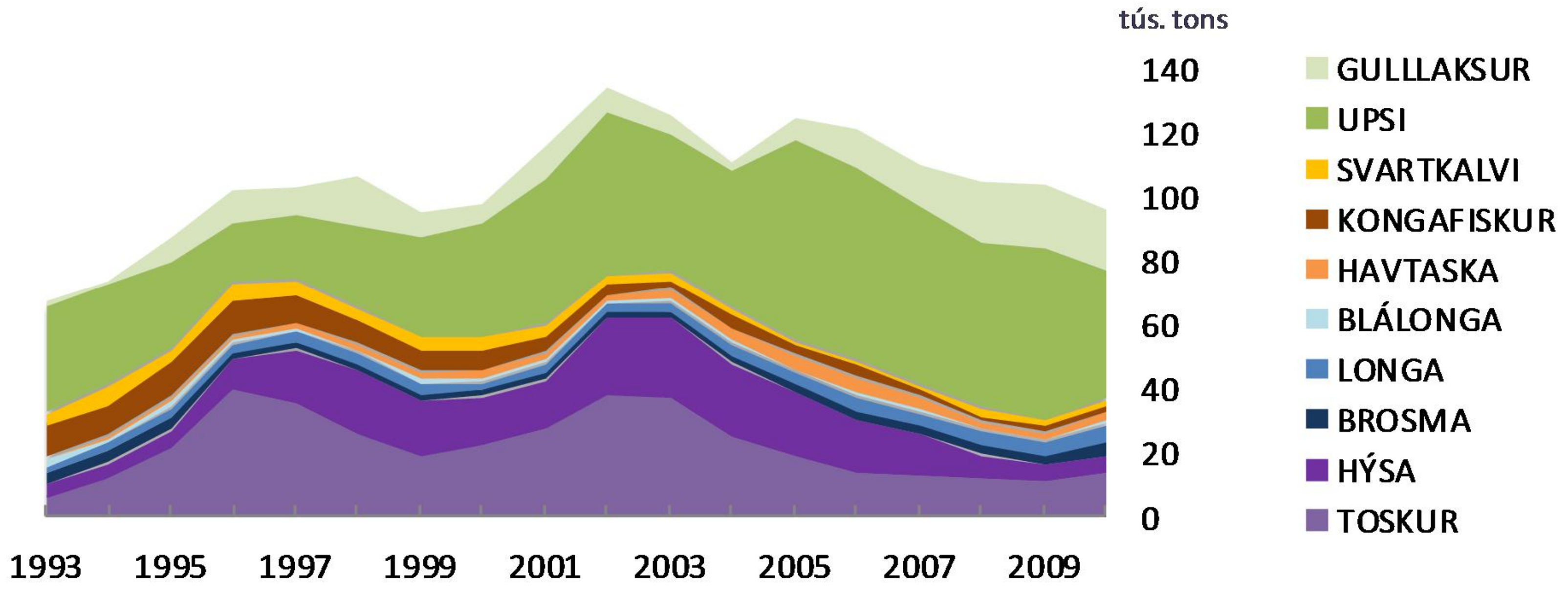

Kelda: Hagstova Føroya.

Tilmæli um stovnsrøkt

Umsitingarætlanir

- Arbeiðið, sum er byrjað, við at menna umsitingarætlanir fyri tey týðandi fiskasløgini í føroyskum sjógvi, er ein fortreyt fyri skilgóðari stovnsrøkt

Áseting av fiskidøgum

- Ásetingin av samlað fiskidagatalinum verður flutt úr Løgtinginum

Lønsemi í fiskivinnuni kann batna

Neyðugt framhaldandi at menna stovnsrøktina

- Fyrimunirnir eru eyðsýndir.:
  - Størstu nøgdirnar fáast úr fiskastovnum yvir tíð, tá ið fiskiskapur og roynd eru burðardygg
  - Váðin verður minni fyri allar luttakarar í fiskivinnuni
  - Hægri prísur fæst, um fiskiskapurin er góðkendur sum burðardyggur

Avbjóðingar við fiskidagaskipanini 1

Alsamt minni tal av fiskidøgum og veiðiloyvum í skipanini

- Tøkniliga menningin ger at talið alsamt má minka, um royndin ikki skal vaksa
- Færri fiskidagar vera til hvørt skipið og lønsemið versnar hjá øllum, eftir verðandi skipan
- Samfelagsbúskaparliga er neyðugt, at tað eru tey effektivastu skipini, sum vera verandi í vinnuni.
  - Í verandi fiskidagaskipan ber ikki til at stýra eftir hesum

Avbjóðingar við fiskidagaskipanini 2

Eingin beinleiðis áseting er av mest loyvdu veiði (TAC) fyri hvørt fiskaslag

- Tí ein avbjóðing at seta í verk umsitingarætlanir
- Royndir vísa, at fiskidagaskipanin hevur verið torfør at umsita og stilla lívfrøðiliga rætt

Tilmæli um skipaðan marknað

Verandi skipan forðar fyri kapping og gjøgnumskygni

- Búskaparliga sæð, er rættast at øll fiskirættindi verða seld umvegis ein skipaðan marknað
- Hesin skipaði marknaðurin kann eisini umfata marknaðin fyri víðarisølu

Fyrireiking til 2018

- Mælt verður til, at vit fram til 2018 útbyggja royndarskipanina til eisini at fevna um marknaðin fyri víðarisølu av fiskirættindum og nýggj veiðirættindi, sum kunnu taka seg upp.

Royndirnar at selja veiðirættindi til makrel

Royndirnar vísa at:

- Til ber at selja slík rættindi á einum skipaðum marknaði
- Stór virði eru knýtt at rættindunum at fiska makrel
  - Fyri 20 tús. tons var inntøkan 72 mió. kr. (selt fyri 3,60 kr. pr. kg. í miðal)
  - Fyri 63 tús. tons var inntøkan 16 mió. kr. (tilfeingisgjald á 0,25 kr. pr. kg.)
  - Fyri 35 tús. tons var eingin inntøka (útlutað uttan nakað gjald)

Íverkseting av skipaðum marknaði

Skiftistíð

- Lagt verður upp til eina skiftistíð uppá t.d. 5 ár
- Ein vaksandi partur av øllum veiðirættindum verður seldur á einum skipaðum marknaði
- Í 2023 kunnu øll veiðirættindi verða seld umvegis skipaðan marknað